

Remissvar på SOU 2021:25 Struktur för ökad motståndskraft

Sammanfattning

Utredningen har en avsevärd tyngd mot de statliga myndigheterna vilket ger en onyanserad och ofullständig bild av kommunernas ansvar och behov. Det faktiska operativa arbetet åvilar kommunerna vilket inte observeras i utredningen. Ska befolkningens behov av civilt försvar/befolkningsskydd hänsynstagas krävs kraftfullt fokus och medelstilleddning till den lokala nivån. I dagsläget är kommunerna prematura avseende förberedelser och faktisk förmåga, detta måste hanteras och avhjälpas.

Lysekils kommun föreslår en utökad och speciell utredning för att kunna analysera kommunernas ansvar, förmågeförväntan och därtill kopplat understöd i alla avseenden.

Utredningens arbete

Enligt betänkandet har tre (3) kommuner träffats under arbetet vilket är osedvanligt klen representation i en för Sveriges kommuner angelägen sak. Det är svårt att se effekterna av dess träffar och en fortsatt utredning bör genomföras med ett fokus på kommunernas ansvar, förmåga och samverkansbehov likväl som styrning med tydliga mål/krav och därtill erforderlig finansiering. Samtliga medborgare tillhör en kommun och har rättmätiga krav på dess förmåga under svåra förhållanden, i dag finns en påtaglig brist.

Utredningens förslag har för Sveriges kommuner mycket i övrigt att önska. Att lägga ytterligare ledningsnivå-/er till ett redan komplext system med oförmåga att samordna sig leder förmodligen inte till höjd förmåga eller kapacitet under kris och höjd beredskap. Enkelhet är en dygd under snabbt skiftande och svåra förhållanden, inget i utredningen förenklar det praktiska arbetet.

Konsekvenser och effekter för kommunerna är per definition för dåligt underbyggda i utredning och förslag, Ambitionerna är inte heller finansierade.

Kommunsektorn bör härav analyseras avseende krav, mål, prioriteringar och stöd i särskild ordning.

En ny struktur

Den föreslagna strukturen är geografiskt konstig med civilområden som inte överensstämmer med Länsstyrelserna, regionerna eller Försvarsmakten. Möjligen ser polisens indelning snarlik ut. Detta gör gränsdragningsfråga och tillhörighet otydlig vilket bör genomarbetas för mer gemensamma och transparanta geografiska samordningsområden.

Beskrivning av beredskapssektorer ger tyvärr en dålig bild av omfattning och uppdrag. Bör förtydligas. Att sektorerna kompliceras med förslag om fyra särskilda beredskapsområden är olyckligt, antingen utökas eller adderas detta till sektorerna.

Förslaget om undantag enligt utredningen komplicerar bara bilden.

Myndigheternas uppgifter inför och under

De statliga myndigheternas ansvar i det förbyggande arbetet bör i sina instruktioner åläggas ansvar att stödja kommunerna och deras arbete.

Civilområden och en högre regional ledning

Inrättande av civilområden med chef är en positiv förändring i sak. Civilområdeschefen är dock en funktion som inte får försvinna i det allmänna dagliga bruset, hög tillgänglighet och ansvar för framdrivning kräver hög grad av professionalisering och kompetens. Anställningsform och kravprofil är väsentligare än nuvarande titel, detta bör övervägas.

Civilområdena är väldigt olika i sin geografiska omfattning, en jämnare uppdelning skulle bidra till likartade förhållanden att samverka och samordna. Dessutom skulle färre civilområden höja professionaliteten i kanslierna och sänka kostnaderna, medel som kommuner och regioner behöver.

Om utvecklad beredskap och förmåga är statens mål står i första rummet finansiering till kommunernas arbete med civilt försvar, detta oaktat organisationsteoretiska aspekter.

Civilområdeschefens uppgifter enligt utredningen ska bl.a innefatta att tillsammans med Försvarsmakten utforma regionala grundsyner (vad det nu innebär). Framtagande av grundsyner föreslås exkludera kommunerna, detta är ett kardinalfel om samsyn, förståelse, respekt och transparens ska komma till. Hanteringen av Covid-19 är ett tydligt exempel på att ökad delaktighet och samarbete mellan olika nivåer i samhället är av vikt. Förslag föreligger således att kommunerna involveras i framtagande av regional grundsyn.

Lysekils kommun anser också att civilområdeschefens uppdrag endast bör gälla civilt försvar. Fredstida kriser behöver inte ha ytterligare en nivå mellan kommun och nationell nivå.

Ledningsförmåga i kommuner och regioner

Inget i förslagen leder till en kompetentare, snabbare eller ändamålsenligare ledningsförmåga. Ytterligare analys av kommunernas krav, finansiering och förmågeförväntan från nationellt håll behöver tydliggöras, en kompletterande utredning efterfrågas.

Eventuell särskild lagstiftning bör renodlas för kommunerna (gentemot regionerna) samt utredas i särskild ordning. Förslag till legala förutsättningar är dessutom otydlig, nya författningar bör bli mer begripliga och inte tvärt om.

Resonemanget om skyddsvärden är ofullständigt. Här bör definieras och fastslås vad som avses.

Kulturarterfakter är utelämnade och bör infogas (beskrivs i Haag-konventionen) likväl som miljövärden.

En tydlig nationell definition och en tydlig prioritering erfordras om förväntan finns att kommunerna lägger kraft på samma saker över tid. Med andra ord är det väsentligt att skyddsvärdena får en gemensam definition och värdering. Alla olyckor och kriser inträffar i en kommun.

Det nationella ansvaret för civilt försvar och beredskap

En förutsättning för att kunna samverka och leda effektivt är robust pålitlig kommunikation, detta perspektiv bör inordnas i förmågebilden. Många kommersiella digitala tjänster är väsentliga för att kommunerna ska fungera, likväl som talad kommunikation (telefoni och radio). De tekniska systemen för detta är sårbara och känsliga varför redundanta system

behöver tillskapas, lämpligen som uppdrag till MSB som kan säkerställa synkrona lösningar och statlig regi.

Rapporteringskoncept

Utredningens syn på rapportering vid krissituationer är tyvärr ett koncept för envägsinformation. Om beredskapsmyndigheterna ska kunna ge regeringen lägesrapporter torde dessa ha sin upprinnelse i underlag från kommunerna, ska kommunerna dessutom rapportera till Länsstyrelserna uppstår en risk för dubbelarbete, misstag och/eller dubbelrapportering. Dessutom borde kommunerna till stöd för sitt agerande få bearbetad och relevant information från högre ort vilket återkommande brustit till dags dato. Rapportering går lämpligen nedifrån och upp .... samt uppifrån och ned.

Lägesrapporteringsfrågan bör systematiseras, renodlas samt infogas som ett ansvar för beredskapsmyndigheterna.

Konsekvenser för kommunerna

Utredningen lämnar ett ofinansierat förslag och finansieringsmässigt saknas kommunerna i utredningens förslag. MSB bör tillsammans med kommunerna sammanställa vilka resurser kommunerna ska tillställas för arbetet med krisberedskap och civilt försvar. Den omvända och sedvanliga taktiken att tilldela medel först och sätta ambitionen därefter är inte tillämpligt.

Funktionell framdrivning av ett modernt civilt försvar kan inte förväntas med resurser enbart till beredskapssektorerna. De enda förslag som framkommer avseende finansiering är ett utökat utrymme (i alla fall för regionerna) för RSA-arbetet, i det fall RSA-arbetet ska omfatta höjd beredskap enligt kap. 14 bör ock kommunerna inkluderas i kostnad-nyttaanalyserandet.

Att hela kommunstyrelsen ska utgöra krisledningsnämnd riskerar att få fler negativa konsekvenser än positiva. Den snabbhet i beslutsfattande som erfordras i snabbt skiftande situationer som exempel, hanteras lämpligen i särskild ordning där när agerande är viktigare än demokratisk fullödighet.

I det fall MSB uppdras att bilda centralt beredskapsråd krävs representanter från kommunerna och SKR.

Beslutande i ärendet

Christian Martins
Tf. Kommundirektör

Föredragande

Bernt Eriksson
Processledare Civilt försvar

Deltagit i handläggningen

Joakim Hagetoft
Säkerhetsstrateg